

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De progressu particularis examinis, nempe de cura interdiu habenda. Cap.
10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

4 Reg. 13.
9.
haurire? At si ante plenam tui defectus victoriam aliò te conuerteris, & rem semifactam desueris, aquam profectus, quam omnino non extraxisti, non bibes, ex tuòque labore nullum aut paruum refrigerium accipies. Dicit tibi Dominus, quod Eliseus ad Ioa regem Israhel: Percute iaculo terram. Quòd si vt ille rex tribus tantum vicibus terram percusseris, irabitur tibi Dominus, dicetque ad te: Si percussisses quinquies, aut sexies, sine septies, percussisses Syriam vsque ad consumptionem. Si, inquam, in pugna perseuerasses, & maiorem tibi vim intulisses, vitium tibi imperans subiugasses: at quia ante tempus cessasti, ipsum proteruum, & nunquam bene victum, immo & semper contumax senties.

His tribus comitibus, firmitate, qua stabiliter & feruenter bonum statuamus; & fidelitate, qua non in nobis, sed in Deo confidamus, & longanimitate, qua in cæpto perseueremus, propositum nostrum efficaciter vsque ad emendationem vitij & virtutis adeptionem procedet. Simus itaque sicut strenuissimus dux, qui firmissimè decreuit aut hostes vincere, aut in prælij conflictu perire. Qui licet hodie vincatur, statim milites suos dispersos colligit, & iterum exercitum cogit, hostem quatit, & cum eo animosè congregatur. Et si multoties euentum belli sentiat aduersum, nunquam cessat, quousque aut vincat, aut pereat. Sic & nos licet sæpe in defectum impingamus, licet sine numero prosternamur, nequaquam à pugna cessemus, sed ac si nunquam victi fuissimus, ad bellum animosè & perseueranter reuertamur, quia sic facientes, absque dubio non peribimus, sed vincemus. Quæ nos reuocant à proposito nostro, inquit Bernardus, duo sunt: Rubor incæpti operis & desperatio exequendæ virtutis. Aduersus hos duos hostes, qui propositum enervant, pugnandum est; aduersus primum sancta libertate, qua soli Deo placere studeamus, & opiniones hominum pro nihilo habeamus: Aduersus secundum firmissima spe, quòd Deus nos pugnantes vsque ad victoriam inuabit. Vt autem hi comites proposito nostro non desint, semper vtilia statuenda sunt, & quæ vires à Domino concessas non superent. Si enim inutile statuerimus, & quod ad finem virtutis acquirendæ non conferat, necesse est à proposito cessare: si verò vltra vires nos onerauerimus, impossibilitas aut difficultas nimia compellet à proposito resiliere. Sit igitur propositum discretum, quod onus vitij superandi & virtutis assequendæ quasi per partes diuidat, vt à labore prudenter assumpto, mens non desistat. Vnde Richardus Victorinus bene ait: Multi sæpe multa proponunt, minimè tamen faciunt, quia quàm facile aliquid statuunt, tam facile rursum statuta reiciunt. Primò itaque obseruandum nobis est, vt vtilia statuamus. Secundò autem vt statuta firmiter teneamus. Attende quàm firmiter statuit quod optimus ille deliberator optimum esse perpendit. Iurauit, & statim custodire iudicia iustitiæ tuæ. Audisti de voti institutione? Audi & de voti executione. Vota mea reddam in conspectu omnis populi eius. Sanctus David iuramenta, & vota sua firmiter custodiebat, quia nefas esset promissis non stare, & quasi furtum sacrilegum, quod Domino oblatum erat, iuramenti aut voti fractione surripere. At tu, vir Dei, non solum vota tua (de quo alias), sed & proposita tua, non minori diligentia custodias. Licet enim hæc transgredi, crimen non sit, at ab inconstantia & leuitatis nota excusari non potest. Et hinc tibi documenta præscribimus non tantum quibus in peccata non cadas, sed quibus in virtute proficias. Quem verò profectum, quod virtu-

A
tis incrementum expectabis, dum statuis bonum facere, & non facis, si virtus actione crescit, & propositum, quod actio non sequitur, solum ex infirmitate voluntatis, se efficacitatis expetis ostendit? Dum instinctum Dei excipis, & actione præstare constituis, quasi verbum Dei audis: dum autem postea non exequeris, te verbo Domini non obedire profiteris. Quid autem dicit Iacobus Apostolus? Estote factores verbi, & non auditores tantum fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nauitatis suæ in speculo: considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Consideras vultum tuum in speculo, quando in moribus & conuersatione Christi te inspicias, & animæ tuæ maculas aduertens, eas delere & emendare proponis. Sed statim obliuisceris, & compunctionem abicis, cum propositum tuum, cuius executione emendari debeas, non exequeris. Quid profuit te ipsum inspexisse? Certè nihil, nisi vt maiorem penam sis habiturus, quia vidisti quod factu opus erat, & præ magna negligentia tua facere non curasti. Vt ergo propositum tuum sit ad meritum & profectum tuum, in bono, quod statuendo cæpisti, procede, & illud actione præstare non omittas.

Iacobi 1.
22. 23.

De Progressu particularis examinis,
nempe de cura interdii
habenda.

CAPVT X.

C
D
E
ACTO mande firmo emendationis proposito alicuius defectus specialis (vt dictum est) qui virtutem concupitam oppugnat, vel exercitationis eiusdem virtutis, quam mens iusta desiderat, sequitur cura semper habenda eiusdem virtutis exercendæ vel defectus declinandi. Hæc verò cura, o perfectionis amator, nihil aliud est, quàm vt per totum diem, moderatam & discretam illius tui propositi memoriam habeas, & oblata occasione in eius executionem diligenter incumbas. Meditare nunc strenuum militem, cui à rege commissum est, vt contra potentissimum aduersariū descendat ad singulare certamè, ex cuius victoria tota salus suorū, & aduersariorū fuga, excidiumque depēdeat: Is quas cogitationes animo voluet? Quod in se desiderium vincendi, quem ardorem suscitabit? Quanta sollicitudine armis se proteget? Quàm attentus ad pugnam ibit? Quàm animosus certamen incipiet? Quanta indignatione & fortitudine hostem aggredietur, ex cuius interitu suam & suorū vitam suspensam esse cognouit? Considera etiam negotiatorem, vxorem, filios, & familiam habentem, quibus ex suo labore ministraturus est cibum, quàm diligens è lecto surgat ante diluculum, vt se ad laborandum accingat? Et quàm seuerè sibi imperet, ne aliquam lucrandi occasionem prætermittat? Et ex istis, quam tibi indicimus curam addisce. Nam si vitium aliquod oppugnare decreuisti, miles es, cui Dominus supremus rex onus vincendi infensissimum sibi hostem imposuit: si verò virtutem oppositam assequi proposuisti, negotiator es, cui lucrandi cælestes diuitias munus iniunxit. Ne ergo prouincia tibi demandatæ obliuiscaris, sed tales interdii cogitationes assume: talia desideria habe, tanta in omnibus diligentia procede, quæ te ad victoriam vel ad lucrum exultent. Sollicitat nos anxia

Bern. in
sentent.

Rich. lib.
2. de eru-
dit. inter.
hom. c. 5.

cura temporalium, adeo vt cogitatio, & desiderium propulsandi mala corporis & querendi bona, omnem nostram mentem & cunctas vires absorbeat: solliciter & cura perfectionis, ac profectus nostri, & eo ipso quod vtilior est, alias sollicitudines obruat. Illam quidem nimiam sollicitudinem tanquam noxiam Dominus vetuit: Nolite, inquit, solliciti esse in crastinum: Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi:] qua sententia moderatam temporalium curam, quae praesentia & propinqua respiciat, non taxat, sed illam immoderatam, quae ad nimium distantia se extendit, & fortassis nunquam futura, condemnat. At sollicitudinem bonorum spiritualium tanquam proficuum ore Pauli sine vlla limitatione praecipit. Hic enim Apostolus ait: Sollicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino seruientes.] Ita sitis de vestra salute solliciti, vt in executione eorum, quae ad ipsam pertinent, nullam habeatis pigritiam: ita spiritu feruentes, vt quod implere non potueritis, pie & auidè desideretis: ita sitis Domino seruientes, vt ad eius obsequium in nullo deficiatis. Sed haec est nostra officiantia atque fatuitas, quod illa bona, quae moderatè & propter aliud appetenda sunt, auidissimè & quasi propter se ipsa essent, concupiscimus. Haec verò, quae sollicitissimè sunt quaerenda, aut omnino relinquimus, aut tepidè curamus. Muremus itaque ex vno in aliud curas nostras, casque in hoc ponamus, vt iuxta id quod semel statutum est, vitam nostram emendemus.

Sed quam diligens debeat esse ista cura, qua propositum nostrum implendum est, Salomon in Proverbis sub imagine fideiussoris adumbrat. Hunc enim sic alloquitur: Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, illaqueatus es verbis oris tui, & captus proptius sermonibus. Fac ergo quod, dico fili mi, & temer ipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui.] Primis illis verbis naturam sancti propositi videtur exprimere, cuius notione vult, iustum ad eius diligentem impletionem incitare. Quidam est propositum, quo aliquod bonum conueniens nobis iudicamus, & faciendum esse decernimus? Est sponsio quaedam, qua liberum arbitrium statuens siue proponens, pro homine amico suo, cuius est facultas intellectum & voluntatem includens, fide iubet, & quod hic statuta, & decreta faciet, certa ratione promittit. Optime autem vocatur sponsio siue fideiussio, quia quemadmodum si principalis debitor non soluat, sponsor ad soluendum adigitur: ita si homo statuta non impleat, libera eius voluntas quasi in defectum hominis increpatione mulctatur. Et quid est propositum? Est deditio, qua voluntas quasi in signum seruitutis manum desigit, & extraneo se subiicit. Nonne Christus extraneus vocari potest, qui de se ait: Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filius matris meae? Planè extraneus hominibus, quia isti de terra, ille de caelo: isti peccatores, ille sanctus: isti superbi, itacundi, & iniusti; ille humilis, mansuetus, & iustus existit. Sed huic voluntas, dum aliquid proponit, se tradit, & se ad illud faciendum astringit. Et quid amplius est propositum? Est laqueus quidam verborum, quo homo seipsum illaqueat, & saltem sub poena inconstantiae & leuitatis ad exequendum se obligat. Nec quia laqueus verborum dictus est, propterea est habendus contemptui, quonia sicut verba saepe multo magis quam verbera ferunt: ita multo fortius quam funes constringunt. Istos enim robur corporis aut gladius expedit, verba verò, quibus aliquid pollicemur, aut statuimus, sola impletio eorum infringit.

A Denique: Aperi os tuum, inquit idem Salomon, & decerne quod iustum est: & iudica inopem & pauperem.] Ac si diceret, postquam statueris, atque decreueris, quid faciendum sit ad liberationem egenorum & pauperum, opere comple, & libera eos: alioqui à delicto immunis non eris. Quod si quis hanc sententiam sibi accommodare voluerit, & se ipsum pauperem cogitare, animaduertat, quod ne in inconstantiae & leuitatis notam cadat, debet quae semel ad sui liberationem & perfectionem decreuit, implere. Si ergo, o homo, aliquid statueris, si apud extraneum manus defixisti, si illaqueatus es verbis oris tui, te ipsum libera, quia incidisti in manus proximi tui. Apertè, quem antea extraneum vocauit, nunc proximum tuum vocat, quia dū te emendare, & culpam pellere, & virtuti studere statuis, iam Christo, à quo per culpam & virtutis absentiam longè es, quodam modo propinquus efficeris. Eris autè omnino proximus, cum ex proposito ad opus transiens, eius virtutis imitationem indueris. Ipse quidè est proximus, qui cum sit in forma Dei, Deus noster, vt inquit Augustinus, formā serui accipiens, esse dignatus est etiam proximus noster. Ipse est ille proximus, qui, vt dicitur in Deuteronomio, homicida ad vnam ex tribus ciuitatibus confugienti parcat, quia licet peccauerimus, nobiscum benignè aget, quos, vt inquit Gregorius, fides, spes, & charitas in poenitentiae lamentis absconderint. Igitur te ipsum libera, quia incidisti in manus huius proximi, quando nos poenitentes ad misericordiam excipit. Et ideo dixit David, cui optio poenae ob peccatum numerationis populi data est: Melius est vt incidam in manus Domini (multae enim misericordiae eius sunt) quam in manus hominū. At terribile est incidere in manus eius, cum nos delinquentes ad iram & vindictam exquirat: Quia horrendum est incidere in manus Dei viuentis.] Quem casum casta Susanna sapienter timens, ad illos lateos senes ait: Melius est mihi absque ope incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.] Quis autem non videat, quod si culpam non fugias, & eam praesertim, à qua paulo antè te fugitutum promiseras, incidis in manus huius proximi, vt de te vitionem assumat? Quod si culpa fuerit leuis, non ob id non debes timere, quia leues culpas, praesertim non ex infirmitate, sed ex sollicitantia exortas, solet hic proximus ad vtilitatem suorum non leui ariditate & desolatione mulctare.

B iam audio te dicentem: Quomodo igitur post emissum emendationis propositum, me de manu huius proximi liberabo? Non certè alia ratione, quam si diligenter cures, tuum propositum ac decreterum implere. Hanc curā sollicitam praescribit Sapiens, vt huius liberationis remedium, in verbis, quae statim subiungit: Discurre, inquit, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae.] Haec dicta sunt illi, qui proposuit, illi qui pro amico fideiussit. Diximus autem sponsorem fuisse, liberum arbitrium, ad quod pertinet de agendis vel omitterendis per intellectum iudicare, & per voluntatem proponere. Huic ergo incumbit discurre, & festinare, & amicum suscitare, & omnem somnum & torporem excutere. Voluntas ergo tua, o homo, de sua sponsione sollicita, moueat intellectum, vt pro facienda debiti solutione discurras. Discurre, si interius mentis oculis discrimina cadendi, & à proposito deficiendi perlustras. Discurre, si ea, quae te possunt ad emendationem allicere, attentè consideres. Discurre, si media ad vitandum peccatum & eliciendas virtutis actiones inquiras. Discurre, si in diuersas

Prou. 31

Aug. 20. de ciuit. ca. 29. Deut. 19. 6. Greg. 10. mor. c. 5.

2. Re. 24. 14.

Hebr. 10. 31.

Dauid. 13. 21.

Prou. 6. 3.

2. Thim. 3. 21.

Matth. 6. 34.

Rom. 12. 11.

Prou. 6. 1. 2. 3.

Psal. 68. 9.

144th. 4.
3.

Dion. de
remed. 16.
107. ar. 27

Eccle. 18.
14.

Cant. 2.
10.
Greg. 161.

2. Petr. 3.
11.

partes curras, & omnia dona, quæ habes, in auxilium adferas, & in curandam victoriam impendas. Filij Israel, Holofernis pauore conterriti, miserunt in omnem Samariam per circuitum vsque Iericho, & præoccupauerunt omnes vertices montium, & muris circumdederunt vicos suos, & congregauerunt fragmenta in præparationem pugnae. Sic & tu si hostem illum, id est, vitium illud, aduersus quod pugnas, pertimescas, præueni occasiones deficiendi, collige vires tuas, & aduoca virtutes, quas Deo auctore habes, quibus hostem illum à te repellas. Quomodo id fiat, ex Dionysio Richelio accipe: Dum quis ait, de carnali voluptate ac vitiiis carnis tentatur, repugnet fides, dicendo: Non acquiescas, quoniã si consentis, damnationem mereris. Spes quoque resistat, dicens: quia per talia perdo regnum caelorum, quod præstolor. Similiter charitas reluctetur, ac dicat: Malo Deum & amicitiam eius habere, quàm vana & fœda. Timor etiam retrahat, dicens: Abhorreo Dei offensam, vereor eius districtum iudicium. Sic & fortitudo opponat se: Noli, inquit, vilibus vitiiis istis succumbere. Castitas item renitatur, dicatque Puritatem amplector, turpitudinem talem detestor. Patientia verò impugnatione diabolicam, & carnalem æquanimitèr patiatur ita, ne tentatus ex assiduitate vel diuturnitate tentationis tædio obruatur, aut fatigatus succumbat. Sic & mansuetudo in omni conflictu tentationis iram deuinet, ne ratio per iracundiam perturbata, à necessariis considerationibus & ordinato impediatur processu, ad quam necessariam esse prudentiam constat. Sic ille. Atque eadem ratione pugnandum est contra quosque etiam minores defectus. Si ex omnibus, quæ habes, ita te adiuuas, si vndique te cingis, vndique te munis, ne in aliquid contra propositum cadas, vtilissimè ad tui emendationem discutris.

Deinde festinandum est tibi, vt ab eo malo, quod pertimescis, fugias, & in illam virtutem, quam concupiscis, peruenias. At festinas, si instinctus Domini te interius mouentis, vt declines ab occasio- nibus delinquendi, libenter excipias. Festinas, si interdiu occasiones virtutem exercendi auide captes. Festinas, si nihil eorum, quæ ad fugiendum illum defectum particularem, & virtutem acquirendam conferunt, ex incuria præmittas. Miseretur Dominus, inquit Ecclesiasticus, excipientis doctrinam miserationis, & qui festinat in iudiciis eius. Si itaque inspirationem Domini, ex sua miseratione profectam exceperis, si ad eam opere complendam festinaueris, apud eum misericordiam consequeris. Nemo ociosus, nemo sègnis in domo Dei manere permittitur: ad eò vt ipsa sponsa, id est, perfecta anima, post multos sustentatos pro Christo labores ad festinationem inuiteretur. Audit illa sponsum dicentem: Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Quia dignum est, inquit Gregorius, vt quicumque ad amorem Christi properat, carnis torporem, quantum potest, abiiciat, & se ad aeterna consequenda celeriter accingat. Si anima sancta festinat, ac properat, cui pro adepta perfectione aliqua requies concedi poterat, quanto magis tu, o serue piger, qui hactenus nihil laborasti, debes ad tuam emendationem festinare, præsertim cum scias, te peccasse, & ignores te iam veniam promeruisse? Quales oportet vos esse, inquit Petrus, in sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes, & properantes in aduentum diei Domini? Certè qui aduentum Domini expectas, & in eo respicere cum iustis, & leuare caput

A desideras, quia appropinquat redemptio tua, debes sanctè conuersari in te, & ad alios pie agere, & in omnibus cum magno feruore properare, ne tuo desiderio frustreris. Festina igitur teipsum emendare, festina studio virtutis insistere, & si aliquando cecideris, festina statim per dolorem & compunctionem assurgere.

Et quid amplius? Suscita amicum tuum; cura voluntatis tuæ teipsum excitet, & de redditione debiti, & impletione propositi sollicitum faciat, & quia solus soluendo esse non poteris, ad potentiores amicos pro adiutorio conuertere. Inuoca Saluatorem tuum, ipse enim, qui est extraneus tibi, quia per peccatum ab eo discessisti, ipse qui est proximus tibi, quia eo invitante & trahente, iterum ad ipsum venisti, est etiam amicus & adiutor tuus.

B Inuoca matrem huius proximi tui, quæ à proximis sui filij non est aliena, vt tibi ad implendum propositum & soluendum filio suo, sedula adiutrix assistat. Inuoca amicos & commensales eius, in cuius manus incidisti, vt tibi, si defeceris, veniam impetrent, si bene gesseris, gratias pro te agant, & pro te semper iudicem interpellent. Nam & illi, qui obtulerunt Domino paralyticum iacentem in lecto, & summisserunt eum cum lecto pro regulas ante Iesum, cum essent mortales homines, & fortassis non admodum perfecti, agroto sanitatem impetrarunt. Quorum fidem & piam mentem intuitus Dominus, dixit paralytico: Homo remittuntur tibi peccata tua, & tandem illum, sicut à peccato eripuit, ita à corporali ægritudine liberauit. Quanto magis Angeli & sancti, in patria degentes, & ad familiarissimam cum Deo amicitiam prouecti, multo efficacius tibi cæleste adiutorium obtinebunt, vt de cætero non cadas, & de antea admissis indulgentiam recipias? Suscita itaque amicum tuum & Saluatorem tuum: qui, vt ait Gregorius, ipse sibi testis est, quia inuocantibus misereri desiderat, qui monet, vt inuocetur. Suscita matrem Saluatoris tui, neque enim dubium, vt verbis Augustini vtar, quæ meruit pro liberandis offerre precium, posse plus omnibus liberatis impendere suffragium. Suscita denique amicos creditoris, qui cum illi sint gratissimi, facient, vt tibi talentum, id est, abundans gratia, concedatur, qua possis pro præteritis satisfacere, & nouam gratiam promereri. In his ita vigila, vt toto die non des somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Postquam enim semel statuisti, teipsum ab hoc vitio vel defectu emendare, vel huic studiose actioni sollicitius inharere, non licet quasi in veramque aurem per obliuionem propositi & negligentiam, dormire.

C Duo tandem alia ad hanc curam & vigilantiam pertinent, quæ Sapiens eodem loco nequaquam præteriuuit. Erucere, inquit, quasi damula de manu, & quasi auis de manu aucupis. Damula, animal imbecille & timidum, semel à venatoribus capta, non moratur, sed statim toto nisu conatur è manibus eorum elabi, & se salutari fuga proripere. Ita & tu, si aliquando contra propositum tuum in commisionis vel omissionis culpam cecideris, ne in luto hæreas, ne in negligentia persistas, sed è vestigio assurgere & liberari contendas. Neque enim purius est lutum culpæ vel negligentia, quàm lutum terræ, vt ab isto statim post casum resiliendum sit, & in illo commorandum. Ita autem temet ipsum liberabis, si mox atque culpam commiseris, eam recognoscas, de illa doleas, atque compungaris, propositum renoues, interius ad Dominum conuersus, suppliciter veniam efflagites (quod & in quocunque loco, & coram arbitris fieri potest, sine eo quòd ipsi intelli-

D E

Luc. 1.20

Greg. 11.
regul. in
di. 11. c.
2.

Aug. ser.
35. de
sanct. 10.
10.

Prov. 6.
5.

gant)

gant) & aut gemitu, aut tuncione pectoris, aut breui precatione, aut aliis modis, quos non oportet scribere, & feruor spiritus, ac desiderium proficendi facile aduertit, tuam negligentiam castiget. Sic iridebis aduersarios tuos, qui te ad casum impulerunt, dicisque ad eos: Auertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala. Auertantur statim erubescant, qui dicunt mihi euge, euge.] Qui si latati sunt in calu tuo, & manibus præ exultatione plauserunt, in resurrectione tua, qua à culpa surgis, tristabuntur. Dicentque, suam ignominiam præuidentes, quia illos per conceptum nouum feruorem pessundabis, quod dixerunt Philistæi: Venit Deus in castra, & pugnat pro isto, quem antea prostrauimus. Væ nobis: non enim fuit tanta exultatio heri & nudistertius: Væ nobis.] Tu verò è contrario lataberis, quia per compunctionem & deiectionem tui, manus venatorum statim effugisti, & ex causa ad maiorem circumspectionem maiorque peccati odium euolasti.

Erure etiam sicut auis de manu aucupis. Auis manum aucupis aut laqueum effugiens, in sublime volat, ne in manus alterius hostis aut in alium laqueum cadat. Quo alia qualitas huius solitudinis in emendatione nostra collocanda ostensa est, ut scilicet ita de hoc speciali defectu nos emendare curemus, ut tamen per negligentiam in alia vitia non cadamus. Hæc enim cura licentiam in hac speciali materia delinquendi comprimens, eo ipso quod voluntatem frænât, & appetitum cohibet, facile se ad alios defectus vitandos extendit. Sit ergo nostra cura ad vitandam hanc culpam specialem maior, sed non sit ad vitandas alias remissa & segnis, ut cum sancto Dauide cantare possimus: Ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquitatis odio habui.] Ille namque omnem viam iniquitatis derestatur, cuius mens, nec hac culpa, quam specialiter vitare vult, nec aliis (quantum potest) inficitur.

Quam doctrinam luculenter tractat Ambrosius in eundem locum, dicens: Nisi omnem viam iniquitatis oderis, non potes in omnibus præceptis Dei corrigi. Potest enim fieri, ut aliquis se temperet à crudelitatis horrore: lubrico tamen deceptus amore meretricis, & seminis incontinentiæ iuuenilis ingressus, impressum semel non queat reuocare vestigium. Multos enim vitia blandiora decipiunt, è contra auertit à se plurimos tristis & nimium seuera crudelitas. Sed inuentus ad amorem liberior, ad lapsum incautior, ad infirmitatem fragilior, ad correctionem durior est. Alius se restrinxit à luxu, sed auaritiæ cupiditate raptatur. Plerumque enim peccata huiusmodi sunt, ut si alterum declines, incurras alterum: & naturæ vsus adiuuat infirmitatem. Odus tu luxuriam quasi frugi, sed frugalitatis studio habendi cupiditas frequenter itreperit. Auaritiæ ipsi rapina est subdita. Et quanto tolerabilius est, propria profundere, quam aliena diripere? Sunt, qui metuentes, aliquid proprio minuere de censu, etiam in opibus sumptum negent, & misericordiam detrimentum putent. Sunt, qui degenerem vitantes ignobilitatem, stibro secularis ambitionis agitentur, & sicut quassatæ arundines, huc atque illuc ferantur incerti. Sunt etiam, qui dum maiorum suorum statum sequuntur, veluti digna conuersatione contenti, ne errores quidem patrios existiment declinandos, ut fide murandam perfidiam non arbitrentur, cum in melius mutare propositum non leuitas, sed virtus, nec culpa, sed gratia sit. Alius Circensibus ludis, atque theatralibus sollicitatus voluptatibus, aut cæteris vanitatibus occupatus,

A Ecclesiam non frequentat, alium turis quæta delectant, eaque causa ad Ecclesiam rarus accessus est. Itaque diuerso vsu in eundem deuotionis errorem uterque concurrit. Sed qui omnem viam iniquitatis odit, ad vniuersa corrigitur & emendatur. Itaque ille, cuius verba, si ad alia vitia aliosque defectus minores applicentur, videbimus, illum curam istam particularis examinis descripsisse, qua ita vnum vitium timemus, ut tamen alia fugere non oblitiscamur. Hieronymus autem se dedit in huius rei manifestum exemplum. Nam de seipso ait, quod ita elationem præcipuè fugiebat, ut tamen omnia alia vitia sollicitè declinaret. Eius verba sunt: Quamuis mihi multorum sum conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar. Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris; tamen sciens scriptum esse ab Apostolo: Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli. Et in alio loco scriptum: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam; nihil ita à pueritia conatus sum vitare, quam tumentem animum & ceruicem erectam, Dei contra se odium prouocantem. Noui enim magistrum, & Dominum, & Deum meum in carnis humilitate dixisse: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.] Et antè per os David cecinisse: Memento, Domine, David, & omnis mansuetudinis eius. Et in alio loco legimus: Ante gloriam humiliabitur cor viti, & ante ruinam eleuatur.] Ecce ergo curam & sollicitudinem, qua in via spiritus progrediendum est. Si enim ut vnum defectum fugias, vnamque virtutem acquiras, te ipsum & omnia diligenter circumspectas: si occasiones deficiendi pertimescas, si caeste adiutorium ad mentis tutamen implores; si attentus sis in omnibus, ne tuum propositum frangas: si lapsus, statim aduertis, & per internam compunctionem & propositi inuouationem assurgis; si tandem ita te ipsum in hoc particulari emendas, ut aliis defectibus habenas non laxas, sed te quantum poteris, ab omni lapsu contineas, iam sollicitè curam adhibuisti, qua sine vlla dubitatione breui tempore, multum proficies. Quia sicut à gratia Dei hæc diligens cura emendationis prouenit; ita ab ea fructus, quem cupimus, nempe magnus, & breui tempore adeptus, profectus mentis proueniet.

Hieron. epist. 32. ad Abigaum.

De discussione conscientie, bis quotidie facienda.

CAPVT XI.

HRISTVS, Saluator noster, qui nunc nos ad vitam spiritualem vocat, ad emendationem inuitat, & ad sancta proposita facienda per suam gratiam, cor nostrum inflectit, in fine vitæ cuiusque rationem exacturus, & actiones ac cogitationes discussurus adueniet. Ideo Petrus de illo ait: Quia ipse est, qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum, id est, ut interpretatus est Augustinus, iustorum & iniquorum. Et hiemet iudex de seipso testatus est: Veruntamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, id est, cum tanta maiestate, ut cum in melioribus Dei bonis locatum agnoscat, & venientem in nubibus caeli.] Et per Sophoniam: Et erit in tempore illo, scruator Ierusalem in lucernis.] Non tantum Sodomam, sed & Ierosolimam scrutabitur in lucernis.

Mat. 10. 42. Aug. in Enebrid. c. 51. Mart. 26. 64.

Sophon. 1. 12.

quia

Psal. 69. 4.

I. Reg. 4. 7.

Psal. 118. 128.

Ambros. ad Psal. 118. serm. 16.